

СПРАВА «САДКОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE SADKOV v. UKRAINE)

(Заява № 21987/05)

Стислий виклад рішення від 06 липня 2017 року

11 червня 2004 року заявника було затримано за злісну непокору законній вимозі працівника міліції та доставлено до Котовського районного відділу внутрішніх справ Одеської області. Наступного дня Котовський міськрайонний суд Одеської області (далі – суд) наклав на заявника стягнення у виді адміністративного арешту строком на дванадцять діб.

Заявник стверджував, що в ніч з 11 на 12 червня 2003 року він зазнав жорстокого поводження працівників міліції з метою отримання його зізнавальних показань щодо участі у численних епізодах незаконного заволодіння майном. Наступного дня заявник поскаржився на таке поводження до прокуратури. У зв'язку з цим було проведено медичне обстеження, за результатами якого експерт зафіксував на тілі заявника легкі тілесні ушкодження. 29 червня 2004 року заявник письмово відмовився від своїх тверджень про жорстоке з ним поводження. Проте пізніше заявник повторно подавав до прокуратури аналогічні скарги, які відповідно до постанови прокурора від 11 лютого 2006 року були встановлені як безпідставні. Заявник не оскаржив постанову прокурора в судовому порядку.

24 червня 2004 року заявника було повідомлено, що його затримано в рамках кримінального провадження. У подальшому строк тримання заявника неодноразово продовжувався судом.

Під час перебування під вартою в Одеському СІЗО заявник страждав на низку захворювань та подавав численні скарги до прокуратури на ненадання йому належної медичної допомоги. У зв'язку з цим адміністрації СІЗО було доручено забезпечити заявника відповідними лікарськими засобами та медичною допомогою. Відповідно, заявник неодноразово проходив обстеження та отримував курс лікування як у медчастині СІЗО, так і в закладах охорони здоров'я МОЗ України.

30 березня 2007 року апеляційний суд Одеської області визнав заявника винним у вчиненні низки інкримінованих йому злочинів, зокрема, умисного вбивства, незаконного заволодіння майном і злочинів, пов'язаних з незаконним володінням вогнепальною зброєю, та призначив покарання у виді позбавлення волі на строк п'ятнадцять років з конфіскацією його майна. Заявник оскаржив вирок в касаційному порядку, проте Верховний Суд України залишив його без змін.

15 лютого 2016 року заявника було звільнено від відбування покарання.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження: працівників міліції у червні та грудні 2004 року; працівників органів прокуратури 30 серпня 2004 року та вартових конвою, які здійснювали його етапування на судові засідання, під час судового розгляду. Також заявник стверджував, що на національному рівні його скарги не були розглянуті належним чином. Крім того, він скаржився на ненадання йому належної медичної допомоги під час тримання під вартою та на бездіяльність органів прокуратури у зв'язку з цим. Заявник скаржився за статтею 5 Конвенції, що його затримання 11 червня 2004 року було безпідставним. Також він скаржився на незаконність тримання його під вартою з 04 березня 2005 року до 18 квітня 2006 року, та що з 10 до 15 травня 2005 року його тримали під вартою без відповідного рішення суду. Крім того, він скаржився, що суди не розглянули належним чином та без затримок його скарги на незаконність такого тримання під вартою. Заявник скаржився за підпунктом «с» пункту 3 та пунктом 1 статті 6 Конвенції на несправедливість провадження у його справі з огляду на те, що на початковій стадії досудового розслідування, зокрема з 12 до 24 червня 2004 року, він не мав доступу до захисника та зазнав примусу з метою отримання від нього зізнавальних показань. Крім того, заявник скаржився за статтею 34 Конвенції, що органи влади не надали йому копії документів з матеріалів його справи, які він хотів подати до Європейського суду в обґрунтування своєї заяви; а також він скаржився, що органи влади перешкоджали його листуванню із Європейським судом.

Розглянувши скарги заявника за статтею 3 Конвенції щодо стверджуваного жорстокого поводження працівників органів прокуратури 30 серпня 2004 року та вартових конвою Європейський суд вказав на відсутність у матеріалах справи відповідних доказів в обґрунтування цих скарг, а також звернув увагу, що заявник не подав ці скарги належним чином на національному рівні, тому відсутні підстави для проведення ефективного офіційного розслідування у зв'язку з цим. Крім того, Європейський суд звернув увагу, що скарги заявника щодо жорстокого поводження його співкамерників з огляду на його службу в органах міліції у минулому є явно необґрунтованими. Враховуючи зазначене, Європейський суд дійшов висновку, що скарги заявника у цій частині заяви є неприйнятними.

Щодо скарг на жорстоке поводження працівників міліції Європейський суд вказав на беззаперечний факт, який підтверджується висновком судово-медичної експертизи, що заявник зазнав тілесних ушкоджень саме під час перебування під контролем працівників міліції. Крім того, посилаючись на свою попередню практику у справах щодо України Європейський суд дійшов висновку, що органи влади не надали доказів того, що за обставин справи застосування сили до заявника було «законним та необхідним» і констатував порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з нелюдським та таким, що принижує гідність, поводженням працівників міліції з 11 до 12 червня 2004 року.

Розглянувши скарги заявника за статтею 5 Конвенції Європейський суд знову звернувся до своєї попередньої практики у справах щодо України з цього питання та зазначив, що у період з 04 березня 2005 року до 18 квітня 2006 року заявника тримали під вартою на підставі рішення суду, яке не підлягало апеляційному оскарженню, та яке базувалося на обвинуваченні заявника у вчиненні тяжких злочинів, а також на загальних положеннях без конкретизації обставин у справі заявника та можливості застосування альтернативних запобіжних заходів. Європейський суд дійшов висновку, що таке неналежне обґрунтування щодо тримання заявника під вартою сприяло тому, що заявник знаходився у стані невизначеності стосовно реальних підстав тримання його під вартою в зазначений період часу, і констатував порушення пунктів 1 та 4 статті 5 Конвенції.

Щодо скарг заявника за статтею 6 Конвенції Європейський суд дійшов висновку про відсутність порушення у зв'язку з цим з огляду на те, що відповідно до наявних у нього матеріалів справи не було достатньо доказів обмеження заявника у доступі до захисника та порушення його права не свідчити проти себе під час його допиту 15 червня 2004 року. Крім того, Європейський суд звернув увагу, що використання зізнавальних показань заявника як доказову базу під час ухвалення вироку про вчинення ним умисного вбивства не вплинуло на справедливість судового розгляду у його справі в цілому.

Розглянувши скарги заявника щодо порушення його права на індивідуальну заяву Європейський суд дійшов висновку, що заявник не вжив всіх необхідних заходів та не діяв з «належною ретельністю» з метою отримання копій документів з матеріалів його справи і забезпечення ефективного листування із Європейським судом, та констатував відсутність порушення статті 34 Конвенції у цьому зв'язку.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД

«1. *Оголошує* прийнятними:

(a) більшістю голосів, скарги заявника за статтею 3 Конвенції на жорстоке поводження працівників міліції у період з 11 до 12 червня 2004 року; та

(b) одноголосно, скарги заявника за пунктами 1 і 4 статті 5 Конвенції на незаконність тримання його під вартою у період з 04 березня 2005 року до 18 квітня 2006 року, та відсутність перегляду щодо законності такого тримання під вартою; а також за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з несправедливістю кримінального провадження щодо нього;

2. *Оголошує* одноголосно решту скарг у заяві неприйнятними;

3. *Постановляє* чотирма голосами проти трьох, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з тим, що органи влади не провели ефективного розслідування скарг заявника на жорстоке поводження працівників міліції у період з 11 до 12 червня 2004 року;

4. *Постановляє* чотирма голосами проти трьох, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з тим, що заявника було піддано нелюдському і такому, що принижує гідність, поводженню працівниками міліції у період з 11 до 12 червня 2004 року;

5. *Постановляє* одноголосно, що було порушення пунктів 1 і 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою у період з 04 березня 2005 року до 18 квітня 2006 року;

6. *Постановляє* одноголосно, що не було порушення статті 6 Конвенції у зв'язку із засудженням заявника за численними епізодами незаконного заволодіння майном і вчиненням злочинів, пов'язаних з незаконним володінням вогнепальною зброєю;

7. *Постановляє* п'ятьма голосами проти двох, що не було порушення пункту 1 і підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку із засудженням заявника за умисне вбивство;

8. *Постановляє* одноголосно, що Україна дотрималася своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції;

9. *Постановляє* чотирма голосами проти трьох, що

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику 8000 (вісім тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

10. *Відхиляє* одноголосно решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».